

22.1.2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. Ehdotetut muutokset koskevat työttömyysturvan ansiopäivärahan määrää, palkansaajan työssäoloehdon kertymistä, eräitä ikäsidonnoisia poikkeuksia sekä kuntien velvollisuutta järjestää kuntoutus-, koulutus- tai työntekomahdollisuus eräille työttömille työnhakijoille. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 2.9.2024.

Valtiovarainministeriön lausunto

Vaikutukset julkiseen talouteen ja työllisyyteen

Hallitusohjelman mukaan hallitus sitoutuu julkisen talouden rahoitusaseman kohentamiseksi vahvistamaan julkista taloutta toimenpidekokonaisuudella, joka vahvistaa julkista taloutta nettomääräisesti kuudella miljardilla eurolla vuoden 2027 tasossa. Neljä miljardia tästä on tarkoitus toteuttaa menosopeutuksilla ja kaksi miljardia työllisyyttä parantavilla toimenpiteillä. Hallituksen esityksen toimenpiteet ovat osa kannustinloukkujen purkamisen kokonaisuutta, ja niillä tavoitellaan nettomääräisesti noin 298 miljoonan euron menosopeutusta sekä noin 18 700 henkilön työllisyyskasvua. Työllisyyden kasvun arvioidaan vahvistavan julkista taloutta noin 458 miljoonalla eurolla. Yhteensä julkisen talouden arvioidaan vahvistuvan noin 756 miljoonalla eurolla.

Valtiovarainministeriö on osallistunut esityksen vaikutusarvioiden laatimiseen. Kuten esitysluonnoksessakin todetaan, liittyy etukäteen laadittuihin työllisyysvaikutusarvioihin ja niistä johdettuihin julkisen talouden vaikutuksiin aina myös epävarmuutta.

Esityksen todetaan taloudellisten vaikutusten osalta liittyvän vuoden 2024 ensimmäiseen lisätalousarvioon. Esityksen etuuskohtaisia taloudellisia vaikutuksia tuleekin vielä jatkovalmistelussa selkeyttää taulukkomuotoisesti siten, että yksittäisten toimenpiteiden arvioitu vaikutus eri työttömyysturvaetuuksiin (eritellysti valtion

talousarvion ja muiden rahoituskanavien osalta), sekä lisäksi vaikutus toimeentulotuen ja yleisen asumistuen menoihin käy selkeästi ilmi.

Työllistämisveloitteen kumoaminen

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 11 luvun 1 § ja 2 §:ssä, työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain (1269/2020) 13 §:ssä sekä vuoden 2025 alusta voimaan tulevassa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) 12 luvussa säädetään pitkään työttömänä olleen ikääntyneen oikeudesta palveluun tai kotikunnan järjestämään työntekomahdollisuuteen. Oikeus palveluun tai työntekomahdollisuuteen (veloitetyö) koskee 57 vuotta täyttäneitä työttömiä työnhakijoita, joiden oikeus palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy työttömyyspäivärahan enimmäisajan täyttymisen seurauksena.

Esityksen vaikutuksissa arvioidaan, että työllistämisveloitteen kumoaminen vähentää kuntien tehtäviä ja alentaisi kuntien menoja arviolta noin 45,9 miljoonaa euroa vuodessa vuoden 2025 tasossa.

Veloitetyötä koskevan sääntelyn kumoaminen toteuttaa hallitusohjelmaan sisältyvää kirjausta kuntien veloitteiden keventämisestä (ns. norminpurku). Veloitetyötä koskevien säännösten purkaminen tarkoittaisi, ettei työnhakijalla enää olisi subjektiivista oikeutta palveluun tai kunnan järjestämään työhön. Näiden henkilöiden työllistymistä tulisi kuitenkin edelleen edistää järjestämällä heille työvoimapalveluja palvelutarpeensa mukaisesti, kuten tälläkin hetkellä.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, ettei palkkatuettu työ kerryttäisi työssäoloehtoaa tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta. Ehdotus lisäisi kuntien vastuita työttömyysetuusmenoista. Tämän katsotaan johtuvan siitä, että työssäoloehdon täyttyminen ja siihen liittyvä siirtyminen työmarkkinatuolta perus- tai ansiopäivärahalle nollaa kunnan rahoitusvastuun, ja siitä, että palkkatuettu työ ei enää jatkossa olisi keino estää työttömyyden pitkittymistä niin, että työtön työnhakija saatuaan perus- tai ansiopäivärahaa enimmäisajan siirtyy työmarkkinatuolle, jolloin työttömyyspäivärahapäivät ja työmarkkinatukipäivät lasketaan yhteen kunnan rahoitusvastuuta määritettäessä. Jälkimmäinen vaikutus koskee erityisesti veloitetyötä. Toisaalta ehdotuksella arvioidaan olevan positiivisia työllisyysvaikutuksia, mikä vähentäisi kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuusmenoista ja kasvattaisi verotuloja.

Kuntien vastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta kasvaa vuoden 2025 alussa rahoitusjärjestelmää koskevan uudistuksen tullessa voimaan. Rahoitusjärjestelmän muutoksesta aiheutuva kuntien lisääntyvä rahoitusvastuu kompensoidaan kunnille täysimääräisesti poikkileikkaushetken tilanteen mukaisena. Koska kompensatio määräytyy vuoden 2023 tietojen perusteella, ei nyt ehdotetuista muu-

toksista välillisesti aiheutuva rahoitusvastuun lisääntyminen vaikuta kuntien saamaan kompensatioon. Esityksessä tulisikin pyrkiä arvioimaan tarkemmin muutuvan palvelukysynnän vaikutukset kuntien menoihin ja avaamaan muutoksen vaikutusta kuntien rahoitusperiaatteen näkökulmasta.

Koska muutoksen vaikutuksia yksittäiseen kuntaan ei ole tässä vaiheessa arvioitavissa, tilannetta tulee seurata myös jälkikäteisesti.

Koska ehdotetuilla lainsäädäntömuutoksilla on vaikutusta kuntien talouteen, esitys tulee käsitellä kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa, kuten esityksessä on mainittukin.

Valtiosihteeri

kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikkö,

budjettipäällikkö

Mika Niemelä

VN/23793/2023-VM-24

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: